

AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGÁNAK A TÚLZSÚFOLTSÁGGAL KAPCSOLATOS ESETJOGA

Juhász Andrea Erika

A tanulmány az Emberi Jogok Európai Bíróságának a túlzásúfoltossággal, illetve az egyéb inadekvát fogvatartási körülményekkel kapcsolatos gyakorlatát kívánja bemutatni. A strasbourgi testület esetjogából az a következtetés vonható le, hogy egyrésztől az ún. Ananyev-ügyben elfogadott standardot veszi alapul annak a kérdésnek a megválaszolása során, hogy hány négyzetméter mozgástér jusson egy fogvatartottra többszemélyes elhelyezés esetén. Ugyanakkor számos ítéletében hivatkozik a Kínzást és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmódot vagy Büntetést Megelőzni Hivatott Európai Bizottság által javasolt 4 négyzetméter nagyságú mozgástérre is. A strasbourgi ítéleteket megvizsgálva az a konklúzió vonható le, hogy az EJEB gyakorlata nem egységes arra vonatkozóan, hogy mekkora mozgástér esetén veszi figyelembe az egyéb inadekvát végrehajtási körülményeket az egyezményesértés megállapításához.

Előljáróban leszögezhető, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) a túlzásúfoltosság és a nem megfelelő fogvatartási körülmények miatt állapítja meg a leggyakrabban az Emberi Jogok Európai Egyezménye¹ (a továbbiakban: EJE) 3. cikkének, azaz a kínzás tilalmának² a megsértését.

Az *Ananyev és mások kontra Oroszország ügy*³ alapügynek tekinthető a túlzásúfoltosság szempontjából. Ezen ügy azért bír döntő jelentőséggel, mert ítéletében az EJE meghatározta azt a releváns standardot, amely alapján eldönthető, hogy a megfelelő mozgástér hiánya sérti-e az EJE 3. cikkét, vagy sem. Ez a következő:

1. minden fogvatartott számára biztosítani kell saját alvóhelyet a zárkában;
2. minden fogvatartott számára legalább 3 négyzetméter mozgástérnek kell rendelkezésre állnia;
3. a zárka összterületének lehetővé kell tennie, hogy a fogvatartottak szabadon mozogjanak a berendezési tárgyak között.⁴

1 Convention For Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Rome, 4. XI. 1950. Magyarországon az 1993. évi XXXI. törvény hirdette ki.

2 „Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.”

3 *Ananyev and Others v. Russia*. Application nos: 42525/07, 60800/08, judgment of 10 Marc 2012. Az EJE azért állapította meg a 3. cikk megsértését, mert az első és a második kérelmező az egyórás séta kivételével az egész napot túlzásúfolt zárkában töltötte, ilyen körülmények között étkeztek és tisztálkodtak. *A kérelmezőknek a zárkaikban kevesebb, mint 1,25 négyzetméter illetve 2 négyzetméter személyes tér jutott.*

4 *Ananyev and Others v. Russia*, 148. bekezdés.

Amennyiben a felsoroltak közül bármelyik feltétel hiányzik, akkor ez a tény a bíróság számára azt az erős feltételezést adja, hogy a fogvatartási körülmények elérik a megalázó bánásmód szintjét, és sértik az EJEE-t.⁵

Ebből a standardból az a következtetés vonható le, hogy az EJEB a 3 négyzetméter egy főre jutó személyes mozgásteret fogadja el irányadó mérceként többszemélyes elhelyezés esetén, és általánosságban megállapítható, hogy amennyiben az egy fogvatartottra jutó személyes mozgásteret kevesebb, mint 3 négyzetméter, azt az EJEB *extrém túlzásfóltás*nak tekinti, így álláspontja szerint ez a tény már önmagában kimerítheti az EJEE 3. cikkében megfogalmazott tilalom megsértését.⁶

Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy az EJEB számos ítéletében hivatkozik a Kínzást és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmódot vagy Büntetést Megelőzni Hivatott Európai Bizottság (a továbbiakban: CPT) által javasolt 4 négyzetméter nagyságú mozgásterre is,⁷ így pl. az alapügynek számító Ananyev-ügyben.⁸

Fontos leszögezni, hogy az EJEB ennek ellenére visszautasítja azt, hogy meghatározza: pontosan, számszerűsítve hány négyzetméter mozgásteret kellene biztosítani a fogvatartottak számára az EJEE értelmében. A testület szerint ugyanis tekintettel kell lenni számos egyéb releváns tényezőre annak meghatározása során, hogy a fogvatartás körülményei összhangban állnak-e az EJEE 3. cikkével, úgymint a fogvatartás tartamára, a szabadtéri tevékenységek lehetőségére, a fogvatartott fizikai és mentális állapotára.⁹

5 Uo.

6 L. pl. Melnik v. Ukraine. Application no: 72286/01, judgment of 28 June 2006, 102-103. bekezdés.

7 Az *Európai Börtön szabályok Kommentárja* [Commentary to Recommendation Rec (2006) 2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Strasbourg, Council of Europe, 2005.] kifejti, miszerint a CPT az egyes országlátogatások során – kommentálva a börtönkörülményeket, valamint a fogvatartottak számára biztosított mozgásteret – számszerűsítve javasol néhány minimum standardot. Az EJEB is kifejtette Ananyev és mások Oroszország elleni ügyében, hogy a CPT egyes országjelentéseiből vonható le az a következtetés, miszerint a kínzás elleni bizottság többszemélyes elhelyezés esetén a 4 négyzetméter személyes mozgásteret tartja elfogadhatónak személyenként. Így például az EJEB ítéletében rögzíti, hogy ez a konklúzió vonható le a következő jelentésekből: CPT/Inf (2006) 24 (Albania), 93 §; CPT/Inf (2004) 36 (Azerbajjan), 87 §; CPT/Inf (2008) 11 (Bulgaria), 55, 77 §; CPT/Inf (2008) 29 (Croatia), 56, 71 §; CPT/Inf (2007) 42 (Georgia), 42, 51, 61, 74 §; CPT/Inf (2009) 22 (Lithuania), 35 §; CPT/Inf (2006) 11 (Poland), 87, 101, 111 §; CPT/Inf (2009) 1 (Serbia), 49 §, CPT/Inf (2008) 22 (FYRO Macedonia), 38 § (Ananyev and Others v. Russia, 144. bekezdés).

A CPT 2015-ben azonban úgy döntött, hogy mintegy iránymutatásként egy dokumentumban összefoglalja az általa elfogadott mértékeket. Ebben a dokumentumban továbbra is 4 négyzetméter egy főre jutó személyes mozgásteret javasol a bizottság a többszemélyes elhelyezés esetén úgy, hogy ebbe a területbe nem számít bele az illemhely területe. Ez a mérték azonban a testület szerint csak egy *minimum standard*, és ezért meghatározott egy *kívánatos* (álláspontom szerint illuzórikus) *standardot* is (javasolva az Európa Tanács tagállamai számára elsősorban új bv. intézetek létesítésének esetére): többszemélyes elhelyezés esetén azt javasolja, hogy az egyszemélyes zárka ideális 6 négyzetméteréhez hozzá kell adni a személyenkénti 4 négyzetmétert. Így az illemhelyet bele nem értve 3 fős elhelyezésénél például a kívánatos mérték legalább 14 négyzetméter (6 m² + 2x4 m²) lenne. CPT: *Living space per prisoner in prison establishments: CPT standards*. Strasbourg, 2015. CPT/Inf (2015) 44, p. 3-4.

8 L. Ananyev and Others v. Russia, 144. bekezdés.

9 L. pl. Gégeny v Hungary. Application no: 44753/12, judgment of 16 October 2015. 24. bekezdés.

Mindezek alapján, illetve az EJEB esetjogát alapul véve, a konklúzió az, hogy a strasbourgi testület túlzásúfoltsággal kapcsolatos döntései a következőképpen csoportosíthatók:¹⁰

Többszemélyes elhelyezés esetén az egy főre jutó személyes mozgástér kevesebb, mint 3 négyzetméter:

1. Egyes ügyekben az EJEB úgy foglalt állást, hogy ez a mérték *extrém túlzásúfoltságnak* minősül, ezért a túltelítettség ilyen mértéke már *önmagában sérti az EJEE 3. cikkét, így nem szükséges valamennyi további inadekvát fogvatartási körülmény valóságátartamának egyesével történő feltárása.*

Például *Dmitriy Sazonov Oroszország elleni ügyében*¹¹ a fogvatartottra kevesebb, mint 1 négyzetméter személyes mozgástér jutott. Az EJEB így azt a következtetést vonta le, hogy a mozgástér ilyen alacsony mértéke *önmagában is elegendő ahhoz, hogy a fogvatartással szükségszerűen együtt járó szenvedés mértékét meghaladja a fogvatartott szenvedése, valamint alkalmas volt szorongás, kisebbségi érzés kiváltására is, így egyértelműen megvalósult az egyezményesértés jelen ügyben.*¹²

*Blejușcă Románia elleni ügyében*¹³ a panaszos személyes mozgástere ugyancsak kevesebb volt, mint 3 négyzetméter. Bár a higiéniai körülmények vonatkozásában a felek között nem volt egyetértés, az EJEB leszögezte, hogy nincs szükség valamennyi vitatott körülmény valóságának feltárására, ugyanis a túlzásúfoltság ilyen mértéke már *önmagában egyezményesértést eredményez.*¹⁴

2. Az ügyek egy másik csoportjában az EJEB leszögezte, hogy a 3 négyzetméter alatti egy főre jutó személyes mozgástér már *önmagában sértheti az EJEE 3. cikkét, azonban ezen megállapítást követően megvizsgálta a további inadekvát fogvatartási körülményeket is.*¹⁵ Álláspontom szerint a további inadekvát körülmények vizsgálatának különösen jogalkalmazói szinten lehet jelentősége, a nem vagyoni kártérítés mértékének megállapításakor.¹⁶

A fent kifejtettekből következik, hogy az EJEB esetjoga e vonatkozásban nem egszses, nem következetes.

10 EUROPEAN COMMITTEE ON CRIME PROBLEMS: *White paper on Prison Overcrowding*. Strasbourg, 2015. p. 22-23.

11 Dmitriy Sazonov v. Russia. Application no: 30268/03, judgment of 1 June 2012.

12 L. 31-32. bekezdés.

13 Blejușcă v. Romania. Application no: 7910/10, judgment of 19 March 2013.

14 L. 43-45. bekezdés.

15 L. pl. Torreggiani and Others v. Italy. Application nos. 43517/09, 46882/09, 55400/09, 57875/09, 61535/09, 35315/10 and 37818/10, judgment of 8 January 2013, 77. bekezdés; Vasilescu v. Belgium. Application no. 64682/12, judgment of 25 November 2014, 100-104. bekezdés; Melnik v. Ukraine. Application no: 72286/01, judgment of 28 June 2006, 102-103. bekezdés, Karalevicius v. Lithuania. Application no: 53254/99, judgment of 7 July 2005, 36-41. bekezdés; Orchowski v. Poland. Application no: 17885/04, judgment of 22 January 2010, 131-132. bekezdés.

16 Azaz a további inadekvát fogvatartási körülményeket súlyosító körülményeként veszi figyelembe a testület. Vö.: EUROPEAN COMMITTEE ON CRIME PROBLEMS: i. m. p. 23.

A *Kalashnikov kontra Oroszország* ügyben¹⁷ a túlzásúfoltás már önmagában sérítette az EJEE 3. cikkét (fogvatartása során a panaszosnak mindösszesen 0,9-1,9 négyzetméter jutott), azonban emellett még számos inadekvát végrehajtási körülmény előfordult. Így például a kérelmező dohányosokkal volt körülvéve, ezért passzív dohányossá vált. Lehetetlen volt aludnia a fogvatartottnak, mivel a cellában folyamatosan világítottak. Ezenkívül, mivel kevesebb ágy volt, mint ahány fogvatartott, ezért társaival felváltva kellett az ágyat használniuk. A zárka csótányokkal és hangyákkal volt tele. A végrehajtási körülményeket jól tükrözi, hogy a kérelmező fogvatartása során számos bőrbetegséget és gombás megbetegedést szerzett, amelynek következtében elvesztette körmeit is.¹⁸

A *Modarca kontra Moldova* ügyben¹⁹ a kérelmező csonttritkulásban szenvedett. Kilenc hónapot töltött egy 10 négyzetméteres cellában három másik fogvatartottal együtt. Ha a zárkában található bútorzatot is figyelembe vesszük, akkor a fogvatartottakra fejenként mindösszesen 1,19 négyzetméter mozgástér jutott. A túlzásúfoltáson túlmenően az EJEB kifejtette ítéletében, hogy a zárkába nagyon kevés fény jutott be, nem volt megfelelően fűtve, vagy adott esetben hűtve, az elektromos áram és a víz hozzáférhetősége is rendszeresen megszűnt. A kérelmező nem kapott ágyneműt, illetve ruházatot, az étkezőasztal közel volt a WC-hez, és a napi ételre szánt összeget minden fogvatartott esetében 0,28 euróra korlátozták.²⁰

Többszemélyes elhelyezés esetén az egy főre jutó személyes mozgástér 3-4 négyzetméter közötti:

1. A strasbourgi testület a személyes mozgástér mértékén túl megvizsgálja az egyéb fogvatartási körülményeket, és ezek – a mozgástér mértékét is figyelembe véve – összességében alapozhatják meg az EJEE 3. cikkének megsértését. A megfelelő személyes tér hiánya mellé párosuló nem megfelelő fogvatartási körülmények²¹ tehát különösen akkor jutnak jelentőséghez az egyezményesértés megállapítása szempontjából,²² ha a személyes mozgástér 3 és 4 négyzetméter között biztosított.²³

Inadekvát fogvatartási körülmény lehet például:

- ha nem megfelelő a szellőztetés a zárkában;²⁴
- ha nem választották le megfelelően az illemhelyet az élettértől;²⁵

¹⁷ Kalashnikov v. Russia. Application No: 47095/99, judgment of 15 October 2002.

¹⁸ L. 97-99. bekezdés.

¹⁹ Modarca v. Moldova. Application No: 14437/05, judgment of 10 August 2007.

²⁰ L. 63-69. bekezdés.

²¹ Az EJEB a hivatkozott Ananyev-ügyben különösen a szabad levegőn tartózkodást, a természetes fényt és levegőt, a szellőztetés lehetőségét, a fűtési berendezést, valamint a higiéniai követelmények betartását emelte ki (149. bekezdés).

²² Vö. Szemesi S., (2014.) p. 88.

²³ L. pl. Idalov v. Russia. Application no. 5826/03, judgment of 22 May 2012, 108. bekezdés.

²⁴ L. pl. Vlasov v. Russia. Application no. 78146/01, judgment of 12 September 2008, 84. bekezdés.

²⁵ L. pl. Belevitskiy v. Russia. Application no. 72967/01, judgment of 1 June 2007, 73. bekezdés.

- ha a cella koszos, rovarok, csótányok, patkányok vannak benne;²⁶
- vagy ha nemdohányzó fogvatartottat dohányzó fogvatartottakkal helyeznek el egy zárkában.²⁷

Az EJEB emellett a döntés meghozatala során figyelembe veszi a túlszúfolt zárkában töltött idő hosszát is.²⁸

A *Longin kontra Horvátország ügyben*²⁹ a horvát kormány nem vitatta, hogy a panaszosra 4 négyzetméternél kevesebb mozgástér jutott, azonban állítása szerint nem a fogvatartott által elmondott méretek voltak a jellemzőek a börtönben. A kormány szerint mind a két zárkában, amelyben fogva tartották a panaszost, 21,2 négyzetméter volt az összterület, amelyre 5-6 ember jutott. Ezzel szemben a panaszos úgy adta elő, hogy 16-20 négyzetméterre 6-7 elítélt jutott. Az EJEB ítéletében kifejtette, hogy akár a kormány, akár a fogvatartott verzióját veszi alapul, az egy elítéltra jutó mozgástér a CPT által elfogadott standard alatt marad. Tekintettel azonban arra, hogy a túlszúfolttság nem tekinthető extrémnek (azaz a mozgástér nem 3 négyzetméter alatti volt), önmagában a személyes mozgástér nem vizsgálható, azt egyéb fogvatartási körülményekkel együtt kellett a testületnek górcső alá vennie. Mindkét zárkában öt ágy állt rendelkezésre, asztallal és székekkel együtt, így még inkább lecsökkent a mozgástér. Az illemhelyet nem teljesen választották le az élettértől, és mindösszesen egy méterre volt az asztaltól, így a fogvatartottnak ilyen körülmények között kellett étkezniük, amely tény komoly kérdéseket vet fel a higiéniaival és az egészséges elhelyezéssel kapcsolatban. A panaszos hozzátéve naponta 22 órát töltött el ilyen körülmények között. Az eset összes körülményét figyelembe véve állapította meg az EJEB az egyezmény sértést.³⁰

*Jirsák Csehország elleni ügyében*³¹ az elítélt két és fél hónapot töltött a panaszában megjelölt börtönben. A fogvatartott kizárólag a túlszúfolttságot kifogásolta. Az EJEB megállapította, hogy 10 fogvatartottra 36 négyzetméter jutott, azaz személyenként 3,6 négyzetméter. Tekintettel arra, hogy a mozgástér 3-4 négyzetméter között volt jelen ügyben, az EJEB nagy alaposággal vizsgálta meg a fogvatartási körülményeket. A strasbourgi testület hangsúlyos szerepet tulajdonított annak, hogy a fogvatartott a munkanapokon 9 órát tölthetett a zárkáján kívül, a munkahelyén. További napi 1 órát lehetett kint a szabad levegőn, valamint ugyancsak adott volt a lehetőség számára, hogy egyéb, zárkán kívüli tevékenységekben vegyen részt. A cella két nagy ablakkal volt felszerelve, így bármikor szellőztethettek a fogvatartottak. A WC-t teljesen leválasztották, zárható ajtóval. Ezekon túlmenően hideg víz rendszeresen rendelkezésre állt a zárkában. A strasbourgi testület tehát valamennyi, kiemelten fontosnak vélt területet megvizsgált jelen ügyben, és arra a következtetésre jutott, hogy nem valósult meg egyezmény sértés.

26 L. pl. Mihăilă v. Romania. Application no. 66630/10, judgment of 11 May 2014, 8-9., 34. bekezdés.

27 L. pl. Florea v. Romania. Application no. 37186/03, judgment of 14 September 2010.

28 L. pl. Kalshnikov v. Russia. Application no. 47095/99, judgment of 15 October 2002, 102. bekezdés.

29 Longin v. Croatia. Application no: 49268/10, judgment of 6 February 2013.

30 L. 58-62. bekezdés.

31 Jirsák v. the Czech Republic. Application no: 8968/08, judgment of 24 September 2012.

tés.³² Külön felhívta a figyelmet arra az EJEB, hogy amennyiben a zárka területe összességében nagy, illetve a fogvatartott mozgási szabadsága széles körben biztosított, az kompenzálhatja a panaszost a szűkös mozgástérrel szemben.³³

2. Ugyancsak meg kell jegyezni, hogy *volt olyan eset*, amikor az EJEB úgy foglalt állást, miszerint ha a fogvatartott személyes mozgástere a testület ítélkezési gyakorlatában elfogadott 4 négyzetméteres standard alatt marad, az már önmagában megalapozhatja az egyezményesítés megállapítását.

Így a *Bulea kontra Románia ügyben*³⁴ arra az álláspontra helyezkedett az EJEB, hogy a kevesebb, mint 4 négyzetméteres mozgástér önmagában elegendő lehet az egyezményesítés megállapításához. Annak ellenére, hogy az egyéb végrehajtási körülmények vonatkozásában nem volt egyetértés a felek között, a testület úgy foglalt állást, miszerint a zárkák túlzásfóltságának ténye önmagában elegendő ahhoz, hogy a testület érdemi következtetéseket vonjon le arra vonatkozóan, hogy a fogva tartás körülményei ellentétesek voltak-e az EJEE 3. cikkében rögzített tilalommal.³⁵

Korábban már kifejtésre került, hogy önmagukban – a mozgástér mértékétől függetlenül – az *inadekvát fogvatartási* körülmények is eredményezhetnek egyezményesítést.

A *Trepashkin kontra Oroszország ügyben*³⁶ az EJEB ítéletében leszögezte, hogy bár a fogvatartott egy 6,6 négyzetméteres zárkában kapott elhelyezést, amely méret önmagában nem vet fel kérdést az EJEE 3. cikkével kapcsolatban, azonban a fogvatartó helyiség egyrészt gyér megvilágítású volt, másrészt 25 napon keresztül nem biztosították a panaszos számára a szabad levegőn való tartózkodást, mivel az annak végrehajtására szolgáló területet ez idő alatt renoválták. Ez pedig a fogvatartott asztmájára is rossz hatással volt.³⁷

A fogvatartási körülmények miatt állapította meg az EJEB a 3. cikk megsértését *X. Törökország elleni ügyben*.³⁸ A fogvatartott homoszexuális volt, akit fogva tartása kezdetén heteroszexuális fogvatartottakkal közös zárkában helyeztek el. Mivel zárkatársai terrorizálták és megfélemlítették, áthelyezték egy magánzárkába, ahol egyébként a fogvatartottak fegyelmi büntetésüket szokták tölteni. *A magánzárká nagyon koszos, patkányjárta volt, és gyér megvilágítású. A zárka 7 négyzetméter alapterületű volt ágyval és WC-vel, viszont mosdót nem helyeztek el benne. Ezek a körülmények nem voltak megfelelőek és a fogvatartott méltóságát sem tartották tiszteletben, így egyértelműen megvalósult a 3. cikk megsértése.*³⁹

32 L. 66-73. bekezdés.

33 L. 64. bekezdés. L. még pl. Valašinas v. Lithuania. Application no: 44558/98, judgment of 24 October 2001, 107. bekezdés.

34 Bulea v. Romania. Application no: 27804/10, judgment of 3 March 2014.

35 L. 47-50. bekezdés.

36 Trepashkin v. Russia. Application no: 36898/03, judgment of 19 October 2007.

37 L. 94. bekezdés.

38 X. v. Turkey. application no: 24626/09, judgment of 27 May 2013.

39 L. 36-45. bekezdés.

Honi szabályozás

A fent kifejtettek azt eredményezik, hogy az Ananyev-ügyben meghatározott standard 2. pontjának megfelel a honi szabályozás. Miként az már fentebb kifejtésre került, a hivatkozott ügyben az EJEB úgy foglalt állást, hogy akkor merül fel az EJEE 3. cikke megsértésének erős feltételezése, amennyiben nem biztosított többszemélyes elhelyezés esetén fogvatartottanként legalább 3 négyzetméter személyes mozgástér. A szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló új Bv. Szabályzatban [16/2014. (XII. 19.) IM rendelet] a „lehetőség szerint” kifejezés megváltoztatása „legalább”-ra⁴⁰ azonban mindösszesen azt eredményezte, hogy a jogi szabályozás nem ütközik az EJEE 3. cikkébe, ellenben in concreto az a jellemző, hogy jelenleg a büntetés-végrehajtási intézetek nem tudnak eleget tenni az új Bv. Szabályzatban deklarált kógens szabálynak.

Meg kell jegyezni, hogy a módosítás ellenére sem felel meg teljes egészében a magyar szabályozás az EJEB által elfogadott gyakorlatnak. Fentebb már részletezésre került, hogy a strasbourgi testület egyrészt a 3 négyzetméteres személyes mozgástér veszi alapul, másrészt a CPT által meghatározott 4 négyzetméternek is különös jelentősége van az EJEE 3. cikke szempontjából. Az EJEB esetjoga alapján az a következtetés vonható le, hogy az inadekvát fogvatartási körülmények vizsgálatának akkor van kiemelt jelentősége az egyezményesértés megállapítása szempontjából, ha az egy főre jutó személyes mozgástér 3 és 4 négyzetméter közötti. Ugyanakkor, ha biztosított is lenne a gyakorlatban a CPT által, többszemélyes elhelyezés esetén javasolt 4 négyzetméteres mérték, az egyéb inadekvát körülmények is eredményezhetnének önmagukban egyezményesértést. Az EJEB esetjogával így elsősorban az állna összhangban, ha a fogvatartottaknak, többszemélyes elhelyezés esetén, egységesen legalább 4 négyzetméter mozgástér jutna, és ez megfelelő fogvatartási körülményekkel párosulna.

40 Ismeretesen az Alkotmánybíróság a 32/2014. (XI.3.) AB határozatában megállapította, hogy a régi Bv. Szabályzat 137. § (1) bekezdése nemzetközi szerződésbe (Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikk) és az Alaptörvénybe [III. cikk (1) bekezdés] ütközik, ezért annak 2015. március 31-ei hatállyal történő megsemmisítése mellett döntött. Tekintettel ugyanis a hivatkozott szabályozás permisszív jellegére „ad absurdum az sem le[tt volna] jogellenes, ha a jogalkalmazó teljesen megvon[ta volna] a mozgástérrel a fogvatartottaktól” [32/2014. (XI.3.) AB határozat 5. bekezdés]. Az Alkotmánybíróság ezért a jogalkotó kötelezettségévé tette, hogy kógens jelleggel határozza meg a fogvatartottak részére biztosítandó mozgástér minimális mértékét (55. bekezdés). L. Juhász Andrea Erika: *Varga és mások kontra Magyarország – az EJEB döntése*. <http://www.ugyvedvilag.hu/rovatok/szakma/varga-es-masok-kontra-magyarorszag-az-ejeb-dontese>

Felhasznált irodalom

- Council of Europe: Commentary to Recommendation Rec(2006) 2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Strasbourg, 2005.
- European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: Living space per prisoner in prison establishments: CPT standards. Strasbourg, 2015. CPT/Inf (2015) 44.
- European Committee on Crime Problems: White paper on Prison Overcrowding. Strasbourg, 2015.
- Juhász A. E.:** Varga és mások kontra Magyarország – az EJEB döntése. <http://www.ugyvedvilag.hu/rovatok/szakma/varga-es-masok-kontra-magyarorszag-az-ejeb-dontese>
- Szemesi S.** (2014): Sok (jó) ember kis helyen? A magyar fegyintézetek zsúfoltságával kapcsolatos kérdések az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában. Büntetőjogi Szemle 2014. 2. sz. 85-88. o.

Az EJEB ítéletei

- Ananyev and Others v. Russia. Application nos: 42525/07, 60800/08, judgment of 10 March 2012.
- Belevitskiy v. Russia. Application no. 72967/01, judgment of 1 June 2007.
- Blejușcă v. Romania. Application no: 7910/10, judgment of 19 March 2013.
- Bulea v. Romania. Application no: 27804/10, judgment of 3 March 2014.
- Dmitriy Sazonov v. Russia. Application no: 30268/03, judgment of 1 June 2012.
- Florea v. Romania. Application no. 37186/03, judgment of 14 September 2010.
- Gégény v Hungary. Application no: 44753/12, judgment of 16 October 2015.
- Idalov v. Russia. Application no. 5826/03, judgment of 22 May 2012.
- Jirsák v. the Czech Republic. Application no: 8968/08, judgment of 24 September 2012.
- Kalashnikov v. Russia. Application No: 47095/99, judgment of 15 October 2002.
- Kalshnikov v. Russia. Application no. 47095/99, judgment of 15 October 2002. ECHR 2002-VI.
- Karalevicius v. Lithuania. Application no: 53254/99, judgment of 7 July 2005.
- Longin v. Croatia. Application no: 49268/10, judgment of 6 February 2013.
- Melnik v. Ukraine. Application no: 72286/01, judgment of 28 June 2006.
- Melnik v. Ukraine. Application no: 72286/01, judgment of 28 June 2006.
- Mihăilă v. Romania. Application no. 66630/10, judgment of 11 May 2014.
- Modarca v. Moldova. Application No: 14437/05, judgment of 10 August 2007.
- Orchowski v. Poland. Application no: 17885/04, judgment of 22 January 2010.
- Torreggiani and Others v. Italy. Application nos. 43517/09, 46882/09, 55400/09, 57875/09, 61535/09, 35315/10 and 37818/10, judgment of 8 January 2013.
- Trepashkin v. Russia. Application no: 36898/03, judgment of 19 October 2007.
- Valašinas v. Lithuania. Application no: 44558/98, judgment of 24 October 2001. ECHR 2001- VIII.
- Vasilescu v. Belgium. Application no. 64682/12, judgment of 25 November 2014.
- Vlasov v. Russia. Application no. 78146/01, judgment of 12 September 2008.
- X. v. Turkey. application no: 24626/09, judgment of 27 May 2013.